

ВАРІАТИВНИЙ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ В СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ФОРМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Діденко Є.П., Діденко М.І. (Полтава)

Упровадження варіативного компоненту є одним із головних шляхів реалізації змісту хімічної освіти у сучасній школі, так як його призначення підвищити якість знань з предметів, забезпечити врахування індивідуальних особливостей кожної дитини, розширити її кругозір, допомогти формуванню особистості, створити систему ціннісних орієнтацій. Тобто за допомогою варіативного компоненту створюється атмосфера творчого самовираження особистості. Учні краще готуються до шкільних, районних (міських), обласних турів олімпіад, до захисту робіт МАН. Варіативне навчання дає учням міцні базові знання з профільних дисциплін, знайомить з головними проблемами, які стоять сьогодні перед наукою [1].

Варіативний компонент освіти сприяє розвитку в учнів продуктивного і творчого мислення. Діти отримують можливість розвивати свої інтереси, краще дізнатися про свої навчальні можливості, сильні і слабкі сторони своєї індивідуальності. Дитина займається тим предметом, який йому подобається, учень мотивований на успіх уже тим, що вона сам обрав заняття відповідно до своїх нахилів [2].

У діючих навчальних планах *варіативний компонент включає*: вибірково обов'язкові предмети, курси за вибором, факультативи, додаткові заняття.

Вибірково обов'язкові предмети - це цикл предметів, що реалізують завдання кожного конкретного профілю. Вони обов'язкові для учнів, які обрали даний профіль навчання. Ці предмети вивчаються поглиблено.

Курси на вибір - це навчальні курси, які входять до складу навчання, їх основні функції: поглиблення і розширення змісту предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання. Кількість курсів, що пропонується має бути надлишковою, з якої учень обирає обов'язкові .

Факультативні заняття — це заняття, які проводяться в школі з метою поглиблення знань учнів з окремих курсів, розділів чи тем навчального предмету з урахуванням бажань учнів. Це одна з ефективних форм диференційованого навчання, яка розрахована на розвиток пізнавальних інтересів, здібностей і формування професійної орієнтації учнів, оволодіння методами наукових досліджень.

Додаткові заняття - це години індивідуальних і групових занять та консультацій, які можуть використовуватися для роботи як з усім класом так і з окремими групами учнів, навіть з одним учнем. За рахунок цього часу доцільно, особливо у початкових класах, організувати додаткову допомогу відстаючим чи заняття за інтересами [3].

Найчастіше вживаними є предмети для розширення знань учнів. Це, в основному, предметні факультативи і спецкурси. Вони найбільш упорядковані, є програми, є досвід роботи. Не скрізь ще відмовилися від стереотипів, коли факультативи перетворюються. У навчальні заняття: пояснюють матеріал, опитують, тощо. Предметів же, спрямованих на розвиток особистості учня, його інтересів та здібностей, загальний розвиток дуже мало. Лише окремі школи розробили систему впровадження шкільного компоненту, враховуючи перспективність цієї роботи. У масовій же практиці система не продумується, предмети шкільного компоненту щорічно змінюються, логіки і взаємозв'язку ці предмети не мають .

Варіативне навчання у шкільній практиці найдоцільніше реалізовувати через факультативи та спецкурси, оскільки вони сприяють запобіганню однобічного розвитку особистості. Крім урахування й задоволення запитів та інтересів школярів вони мають цілеспрямовано впливати на розширення спектра інтересів, загальнокультурний розвиток школяра, його фізичне вдосконалення, тощо. А також передбачають спрямування на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвитку їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних,

фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти [4].

Тому, уже сьогодні необхідно створити умови, які б давали можливість учням вибирати форми варіативного навчання, а не пристосовуватися до того, що йому пропонують у закладі освіти. Такий шлях є більш гуманним, особистісно-орієнтованим.

Література

1. Бутузов И.Г. Дифференцированное обучение - важное дидактическое средство эффективного обучения в школе. - М., 1968.- С. 132.
2. Гончаренко С. Від педагогічної драми — до нової філософії освіти // Рідна школа.- 1993.-№10. С.17-19. С. 73.
3. Островерхова Н. Нестандартні форми навчання // Директор школи.- 2001.-№ 41-43 (185).- С.10-13.
4. Профконсультационная работа со старшеклассниками / Под ред. Б.А.Федоришина.-К., 1980.

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ ПЕДАГОГИКИ

Дорохова Т.С. (Россия)

История педагогики – один из основных педагогических курсов в системе подготовки учителя. В то время, когда будущий учитель начинает погружаться в историю педагогики, перед ним вырисовываются новые аспекты воспитания всех народов и во все времена. Вполне понятно, что, овладевая этим богатством, учителя не могут механически переносить педагогический опыт прошлого в свой класс. Только идея, извлеченная из опыта, как писал великий русский педагог К. Д. Ушинский, может стать предметом внимания, размышления.

Опыт формируется через самостоятельную работу. Ее основное назначение в том, чтобы с помощью индивидуального поиска углубить и конкретизировать свои знания о педагогических взглядах и теориях прошлого, разобраться в их значении, понять связи с современностью. Здесь проявляются: творческий подход к рассматриваемой проблеме, навыки работы с книгой, умение анализировать прочитанное, систематизировать материал, вести записи, предлагать и отстаивать в дискуссии свою точку зрения. Словом, самостоятельная работа – хороший способ подготовить себя к научным исследованиям, творческому решению задач учебно-воспитательного процесса и, в конечном счете, профессиональному становлению учителя.

Кроме того, творческие задания позволяют смотивировать студента на активную поисковую деятельность. Вариантов подобных заданий может быть великое множество. Например, задания, связанные с умением анализировать и отстаивать свое мнение. Группы получают карточки с определениями основных категорий педагогики. Проанализировав их, они должны выявить, какой подход использует автор при определении рассматриваемого понятия. Изучая различные направления педагогической теории, студентам можно раздать карточки с краткой характеристикой учения того или иного педагога. Проанализировав его, они должны выявить, к какому из вышеуказанных направлений относится учение. Подобные задания студенты могут подготовить самостоятельно, проявив творчество в выборе понятий и определений, материалов для характеристики учения того или иного педагога.

Разновидностью самостоятельной творческой работы является «задание-композиция». Оно представляет собой небольшую творческую письменную работу, связанную с той или иной проблемой истории педагогики и темой лекции. Интересны задания-композиции, исходящие от студентов, придуманные ими. Часто они свидетельствуют об основательном проникно-